

3. Kan-Kalik V. A. Pedagogik oqituvchilarning muloqot qilishi. Moskva: 1987. 190 P.
4. Jonson K., Morrou K. Sinfdagi aloqa. Longman, 1992. 140 p.
5. Normatova N.N. "Ingliz tilini o'qitishda og'zaki nutqni rivojlantirishda dush keladigan muammolar " Maqola. 5(12), 96-99. Retrieved from <https://journals.researchparks.org/index.php/IJIE/article/view/3762>

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI MUROJAAT SHAKLLARINING GENDER TADQIQI

Rasulova Dilnoza Shavkatovna
filologiya fanlari Farg'ona davlat
universiteti magistranti
Tel: +998936409498
e-mail: drasulova175@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada gender tilshunosligining paydo bo'lishi va shakllanish jihatlaridagi muammosi ko'rib chiqilib, birinchi navbatda, ingliz va o'zbek tillaridagi tilidagi adabiyotlar tahlil qilindi. Ulardagi genderga bog'liq murojaat shakllari ko'rib chiqildi.

Kalit so'zlar: gender, murojaat, tilshunoslik, erkak, ayol, o'zbek tili, er, xotin, o'g'il, qiz, hurmat.

Аннотация: В данной статье была рассмотрена проблема возникновения и становления гендерной лингвистики, прежде всего, проанализирована литература на английском и узбекском языках. В них рассмотрелись обращения гендерного характера.

Ключевые слова: гендер, обращения, лингвистика, мужчина, женщина, узбекский язык, муж, жена, сын, дочь, уважение.

Annotation: This article highlights the problem of the origination and development of gender linguistics; first of all, literature in English and Uzbek was analyzed. They considered appeals of a gender nature.

Key words: gender, addresses, linguistics, man, woman, Uzbek language, husband, wife, son, daughter, respect.

Gender tilshunosligi hozirgi vaqtda dolzarb bo'lib, tilshunoslikning qiziqarli yo'nalishlaridandir. Gender bo'yicha tadqiqotlar zamonaviy yozma tillarning deyarli barcha zamonaviy materiallari asosida amalga oshirilmoqda. Bu borada ingliz va rus tillarida ko'p tadqiqotlar mavjud. Olib borilgan ilmiy ishlarda tadqiqot obekti va mavzusi nafaqat ingliz va rus tillarida, balki boshqa ko'plab tillarda ham amalga oshirilgan, lekin ishlarning loyihalash tili odatda ingliz yoki rus tillaridir. Erkaklar va

ayollar bolalikdan ko'p jihatlardan, masalan, ham fiziologik, ham psixologik jihatdan farqlanadi. Garchi erkaklar va ayollar ma'lum bir ijtimoiy tabaqadan hamda bir xil nutq jamoasiga tegishli bo'lsada, ular turli xil lingvistik shakllardan foydalanadilar. Ayollar va erkaklar tomonidan qo'llaniladigan lingvistik shakllar barcha nutq sathlarida qarama-qarshi bo'lib, solishtirganda, ayollar erkaklarnikiga qaraganda yaxshiroq xotiraga ega. Erkaklar esa nutq jarayonida bir xil yo'nalish hissini saqlab qolishadi. Bu erkaklar vizual-fazoviy testlar va matematikada kuchliroq degan gapni ma'qulligiga to'g'ri keladi. [3].

Murojaat shakli, u ifodalaydigan muayyan davr, ijtimoiy hayot va muhit mahsulidir. So'zlovchi va tinglovchining jamiyatda qanday orin egallashi, uning yoshi, jinsi, lavozimi, kasbi, mansabiga qarab murojaat shakllari o'zgarib boradi. Shu bilan birga murojaat shakli xalqning o'zligini anglashi qay darajada ekanligini ko'rsatuvchi mezonlardan biridir. "Murojaat birliklari kundalik hayotimizda, nutq faoliyati, nutq jarayonida keng qollaniladigan, o'zaro aloqa-aralashuvga xizmat qiladigan, so'zlovchining tinglovchiga bo'lgan munosabatini ifodalaydigan, ozida turlicha konnotativ ma'nolarni, semantik "ohanglarni" tashiydigan o'tkir ta'sirchan vositadir [4]. Darhaqiqat, murojaat birliklari hozirgi muloqot madaniyatimizdagi qo'llanishi tarixda qo'llanilgan murojaat birliklaridan farq qiladi, chunki ular muayyan tarixiy davr, ijtimoiy hayot va muhit mahsuli hisoblanadi. Davr o'tishi bilan bunday murojaat birliklari o'zgarib boraveradi. Sh. Iskandarova o'zbek xalqi muloqotida ishlatiluvchi murojaat shakllarini quyidagi omillar bilan izohlaydi [6]:

- ijtimoiy mansublik;
- suhbatdoshlarning tanish-notanishligi;
- nutqiy harakat sharoiti;
- muloqotchilarning yoshi;
- ularning jinsi;
- yashash joyi;
- uslubiy holat;
- muloqotchilar xarakteri;

Yuqoridagi tasniflar asosida shuni ta'kidlash lozimki, murojaat shakllari tanlanganda ularning har biri muhim ahamiyat kasb etadi. Bizning tadqiqotimizning maqsadi murojaat shakllaridagi gender tadqiqini ko'rsatib berishlikdir.

Muloqotning jins jihatdan xoslanishi sotsiolingvistikaning o'rganish muammolaridan biri bo'lib, muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz tilida shunday murojaat birliklari mavjudki, ularni faqat ayol (qiz)larga nisbatan qo'llaniladi. Kasbi nima bo'lishidan qat'iy nazar erkaklarga nisbat Mr ayollarga nisbat Mrs yoki yosh qizlarga nisbatan Miss murojaat birligi ishlatiladi. O'zbek tilida ham murojaat shakllarining gender xususiyatlari mavjud: – Dadasi, shu kecha yana otamni tushimda ko'rdim... Yuqoridagi misolda ayol dadasi murojaati bilan erkakka nisbatan o'zaro

hurmatini ko‘rish mumkin. Murojaatning dadasi so‘zi bilan ifodalanishi o‘zbek turmush tarzining milliy madaniy xususiyatiga kiradi.

ADABIYOTLAR

1. Interview with the poet and translator Fakhriyar / Erinishni ortga surib yashash mashagatlari (shoir va tarjimon Fakhriyor bilan suxbat) // Zhannatmakon. 2007.

2. Amosova, NN: 1) Fundamentals of English phraseology. M.: Librokom, 2010.216 p.; 2) Etymological foundations of the vocabulary of modern English.

3. Djalilova Z. O., Juraev S. S., Kosimov S. M. Latin as a professional language of medical workers //Международный научно-практический электронный журнал «Моя профессиональная карьера». Выпуск № 23 (том 1) (апрель, 2021). Дата выхода в свет: 30.04. 2021. – 2021. – С. 79.

4. Nazarova, N. (2022). Лингвистическое исследование антропонимов в лексической системе. Центр научных публикаций (buxdu. Uz), 13(13).

5. Ismailova S., Hojaliyev I. Matn tushunchasining shakllanishi // SCIENCEPROBLEMS.UZ.2024.

6. Nazarova, N. (2022). Лексико-семантические особенности антропонимов. Центр научных публикаций (buxdu. Uz), 25(25).

INNOVATIONEN IM SPRACH- UND KULTURUNTERRICHT

Temirova Farangis Anvarovna –
SamISI Iqtisodiyot va servis instituti
«Tillarni o‘qitish» kafedrasini o‘qituvchisi
Isoqulov Shohruz Shaxzod o‘g‘li –
Xolboyev Sardor Zokir o‘g‘li
SamISI Iqtisodiyot fakulteti XIM-123 guruh
talabalari +998972230805. +998500079147

Anmerkung: Der Artikel beschreibt die Besonderheiten von Innovationsprozessen im Sprachunterricht. Die Autoren identifizieren die Parameter von Innovationen im Sprach- und Kulturunterricht. Es erfolgt eine kritische Analyse des “innovativen Charakters” von Technologien für den Fremdsprachenunterricht. Die Forschung wirft die Frage nach den Grundlagen von Innovationen auf: Eklektizismus und/oder Synergien der Lehrmethoden.

Schlüsselwörter: Innovationsprozesse im Sprachunterricht, Parameter von Innovationen, Technologien für den Fremdsprachenunterricht

Аннотация: статье описывается специфика инновационных процессов в преподавании иностранных языков. Авторы определяют параметры инноваций в обучении языку и культуре. Проводится критический анализ